

Sağlıklı ve hasta bebeği olan annelerin emzirme öz-yeterlilik algılarının karşılaştırılması

Comparision of perception of breastfeeding self-efficacy of mothers with healthy and sick children

Hasret YALÇINÖZ BAYSAL¹, Nihan TÜRKOĞLU¹, Sibel KÜÇÜKOĞLU²

¹Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum
²Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Hemşireliği, Erzurum

ÖZET

Amaç: Bu çalışma sağlıklı ve hasta çocuğu olan annelerin emzirme öz-yeterlilik algılarını karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır

Yöntemler: Araştırma tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Şubat-Nisan 2013 tarihleri arasında; sağlıklı bebekler için Şükrüpaşa Aile Sağlığı Merkezine başvuran, çalışmaya katılmayı kabul eden 62 anne, hasta bebekler için ise Yakutiye Araştırma Hastanesinde yatılı olarak tedavi gören, çalışmaya katılmayı kabul eden 63 anne oluşturmuştur. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan tanımlayıcı özellikler bilgi formu ve Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, yüzdelik, ortalama, t testi, Mann-Whitney U ve Kruskal-Wallis testleri kullanılmıştır.

Bulgular: Araştırmada, annelerin %89.6'sı ev hanımı, %54.4'ü ilköğretim mezunu, %61.6'sı orta gelirlidir. Sağlıklı bebeğe sahip olan annelerin emzirme öz-yeterlilik algıları (55.48±9.87), hasta bebeğe sahip olan annelerden (52.25±7.85) yüksek olup, istatistiksel olarak aralarındaki fark önemli bulunmuştur (p<0.05). Ayrıca yüksek eğitime ve iyi ekonomik duruma sahip olan, bebeğini yalnızca anne sütü ile besleyen ve doğum sonu emzirme ve bebek bakımı konusunda yardım alan annelerin, diğer annelere göre emzirme öz-yeterlilik algıları yüksek bulunmuş ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Sonuç olarak, emzirme öz-yeterlilik puan ortalaması sağlıklı bebeği olan annelerin ve hasta bebeğe sahip olan annelere göre daha yüksek, ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Bebeğinde sağlık sorunu bulunan annelerin emzirme öz-yeterlilik puan ortalaması düşük olduğundan bu annelerin sağlıklı bebeği olan annelere göre; anne bebek ilişkisinin daha erken dönemde geliştirilmesi, bebeklerini emzirmeleri konusunda desteklenmesi ve emzirme öz-yeterlilik algılarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir.

Anahtar kelimeler: Öz-Yeterlilik, Emzirme, Algı, Anne

ABSTRACT

Objective: This study was carried out to compare perception of breastfeeding self-efficacy of mothers with healthy and sick children.

Methods: The study was carried out as a descriptive survey. The population of the study was composed of 62 mothers of healthy infants, and 63 mothers of sick infants who were hospitalized in Yakutiye Training and Research Hospital and agreed to participate in the study between February-April 2013 were included in the study. The data were collected via informative features form prepared by the researchers and by using Breastfeeding Self-Efficacy Scale. In the evaluation of data, percentages, mean±SD, Mann-Whitney U, and Kruskal-Wallis tests were used.

Results: In the study, 89.6% of the mothers were housewives, primary school graduates (54.4%), and 61.6% of them had middle income. It was found that breastfeeding self-efficacy of mothers with healthy infants (55.48±9.87) was higher than breastfeeding self-efficacy of mothers with sick infants (52.25±7.85) and the difference between them was found to be statistically significant (p<0.05). Furthermore, it was found that mothers who had higher education and better economic level, and those breastfeeding their babies without formulas, in addition to those who received proper assistance for postpartum breastfeeding and proper baby care had higher breastfeeding self-efficacy perceptions (p<0.05).

Conclusion: As a result, mean breastfeeding self-efficacy scores were higher in mothers with healthy infants when compared with mothers having sick children with a statistically significant difference between groups. Since breastfeeding self-efficacy scores of the mothers with sick children are comparatively lower, it is important to develop mother-infant relationship during early postnatal period, to encourage these mothers about breastfeeding, and to determine factors effecting their breastfeeding self-efficacy.

Key words: Self-efficacy, Breastfeeding, Perception, Mother

Alındığı tarih: 28.11.2013

Kabul tarihi: 28.01.2014

Yazışma adresi: Yrd. Doç. Dr. Hasret Yalçınöz Baysal, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Erzurum
e-mail: h.yalcinoz@hotmail.com

GİRİŞ

Öz-Etkililik-Yeterlik kavramı ilk kez ünlü psikolog Albert Bandura tarafından 1977 yılında, “Bilişsel Davranış Değişimi” kapsamında ileri sürülmüştür. Güçlü bir bireysel yeterlilik hissinin; daha sağlıklı olma, daha yüksek başarı ve daha sosyal bütünleşme ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Dolayısıyla bu kavram; okul başarısı, emosyonel bozukluklar, mental ve fiziksel sağlık, kariyer seçimi ve sosyo-politik değişim gibi pek çok farklı alanda kullanılabilir (1).

Bandura'nın öz-yeterlilik kavramını tanımlamasından etkilenerek Cindy-Lee Dennis Emzirme Öz-Yeterlilik Algısı'nın kaynaklarını ve etkileyen faktörleri tanımlayarak “Emzirme Öz-Yeterlilik Kuramını” geliştirmiştir (2). Dennis'e göre annenin emzirme öz-yeterlilik algısı; annenin emzirip emzirmeyeceği, bunun için ne kadar çaba göstereceği, emzirmeye ilişkin düşünceleri ve duygusal olarak emzirme sürecinde karşılaşacağı zorluklar ile bas edebilmesini göstermektedir. Emzirmeye ilişkin annenin algıladığı öz-yeterlilik, daha önce yaşanan farklı durumlardaki zorluklar ile ilişkili olabilmektedir (3,4). Öz-yeterliliği yüksek olan anneler karşılaştıkları zorluklar karşısında kendilerini cesaretlendirmekte ve olumlu düşünerek olayları çözmeye çalışmaktadır. Bu anneler emzirmeyi daha çok tercih etmekte, daha cesur olmakta ve zorluklarla karşılaştıklarında pozitif davranmaktadırlar (2).

O'Campo ve ark.'nın (5) çalışmasında emzirmeyi etkileyen faktörler değerlendirilmiş ve özellikle emzirme sonuçları için en güçlü etkenin annenin öz-yeterlilik algısı olduğu belirlenmiştir. Blyth ve ark. (6) yaptıkları çalışmada, annenin öz-yeterlilik algısının emzirme süresine etkisini değerlendirmiş ve öz-yeterlilik algısı yüksek olan annelerin emzirme süresinin daha uzun olduğunu saptamışlardır. Çakmak ve Kuşuoğlu'nun (7) çalışmasında sezaryen ve normal vajinal doğum yapan annelerin emzirme başarısı karşılaştırılmış; sezaryen ile doğum yapan annelerin emzirme başarısı daha düşük bulunmuş ve bu annelerin emzirme ile ilişkin daha çok destek almaya gereksinim duydukları belirtilmiştir.

Bebeklerinin herhangi bir nedenle hastaneye yatırılması aileler için kaygı uyandırmaktadır. Yoğun bakım sürecinde ailelerin edindikleri deneyimler onları olumsuz yönde etkileyebilmektedir (8,9). Genelde ebeveynler bu süreçte yoğun stres yaşamakta ve bu durum annelerin emzirme davranışlarını da etkilemektedir. Hasta ve sağlıklı bebeğe sahip olan annelerin emzirme öz-yeterliliğini ve etkileyen faktörleri belirlemek bu annelere yönelik yapılacak olan eğitimlerin ilk basamağını oluşturacaktır. Buradan yola çıkarak bu çalışma, sağlıklı ve hasta bebeğe sahip olan annelerin öz-yeterlilik düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Araştırma Erzurum il merkezinde Şubat-Nisan 2013 tarihleri arasında tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini sağlıklı bebekler için rutin aşı ve kontroller için Şükrüpaşa Aile Sağlığı Merkezine çalışmanın yapıldığı tarihler arasında başvuran, 0-1 aylık bebeği olan, 18 yaş üstü, görme ve işitmeyle ilgili bir sorunu olmayan, iletişime ve iş birliğine açık olan annelerden çalışmaya katılmayı kabul eden 62 anne alınmıştır. Hasta bebekler için çalışmanın yapıldığı tarihlerde Yakutiye Araştırma Hastanesinde herhangi bir hastalık nedeniyle yatılı olarak tedavi gören, 0-1 aylık bebeği olan, 18 yaş üstü, görme ve işitmeyle ilgili bir sorunu olmayan, iletişime ve işbirliğine açık olan annelerden çalışmaya katılmayı kabul eden 63 anne alınmıştır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş evrenin tümü örnekleme dâhil edilmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan tanıtıcı özellikler bilgi formu ve Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı özellikler bilgi formunda; bebeğe ait bilgilere (cinsiyet, boy, kilo ve baş çevresi), annelerin sosyo-demografik özelliklerine (yaş, öğrenim durumu, meslek, ekonomik durumu, çalışma durumu), doğurganlık özelliklerine (çocuk sayısı, doğum şekli, gebeliğin planlanma durumu) ve bebeğini besleme şekli, önceki emzirme deneyimi, eğitim alma durumu, emzirmeye başlama zamanı, ek besin verme

durumu ve sosyal destek almaya yönelik toplam 18 soru yer almaktadır.

Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği -kısa şekli- 2003 yılında Dennis tarafından oluşturulmuştur ⁽¹⁰⁾. Ölçek emzirme öz-yeterliliğini değerlendirilen toplam 14 maddeden oluşmuştur. Ölçek 5'li Likert tipinde olup, ölçeğin maddeleri 1= "hiç emin değilim"den 5= "her zaman eminim"e kadar derecelendirilerek değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan 70'tir; yüksek puan daha yüksek emzirme öz-yeterliliği anlamına gelmektedir. Dennis ve Faux ⁽³⁾ ölçeğin postpartum dönemde kullanılmasının uygun olduğunu belirtmektedir. Aluş Tokat, Okumuş ve ark. ⁽¹¹⁾ Emzirme Öz Yeterlilik Ölçeğinin kısa şeklini Türkçe güvenilirlik geçerlilik çalışmasını yapmışlar ve Cronbach's alpha değerini 0.86 bularak ölçeğin Türk kültürü için uygun olduğunu saptamışlardır. Ölçeğin ortalama uygulanma süresi 5-7 dk. arası değişmektedir. Çalışmamızda ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.89 olarak bulunmuştur.

Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 14.0 paket programı kullanılmış, yüzdeler, ortalama, t testi, Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis ve Bonferroni düzeltmeli ileri testler yapılmıştır. Çalışmanın yapılabilmesi için ilgili kurumlardan gerekli izinler alınmış ve çalışmaya katılan annelere çalışmanın amacı açıklanarak sözlü onamları alınmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Araştırmada, annelerin %10.4'ü çalışan, %54.4'ü ilköğretim mezunu, %61.6'sı orta gelirlidir. Annelerin %60'ının gebeliklerini planladığı, %37.0'ının 3 ve üzeri çocuğa sahip olduğu, %60.8'inin normal doğum yaptığı, %64.8'inin daha önce emzirme deneyiminin olduğu, %56.0'ının emzirme eğitimi almadığı, %44.8'inin doğumdan hemen sonra bebeğini emzirdiği, %84.8'inin bebeğini yalnızca anne sütü ile beslediği, %22.4'ünün bebeğine ek gıda verdiği ve yaklaşık %70'inin bebek bakımında aile bireylerinden yardım almadığı belirlenmiştir (Tablo 1).

Sağlıklı bebeğe sahip olan annelerin emzirme öz-yeterlilik puan ortalamaları (55.48±9.87), hasta

bebeğe sahip olan annelerin puan ortalamalarından (52.25±7.85) yüksek olup, istatistiksel olarak aralarındaki fark önemli bulunmuştur (p<0.05) (Tablo 1). Barnes ve Adamson'un ⁽¹²⁾ çalışmasında preterm bebeğe sahip annelerin düşük öz-yeterlilik algısına sahip oldukları ve bu annelerin çok daha fazla desteğe gereksinim duydukları bulunmuştur. Küçükoğlu ⁽¹³⁾ çalışmasında hastanede tedavi ve bakım gören düşük doğum ağırlıklı bebeklerin annelerine verilen doğal beslenme eğitiminin, annelerin emzirme öz-yeterlilik düzeylerini, emzirme başarısını ve bebeklerin büyüme ve gelişmesini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu çalışmada sağlıklı bebeğe sahip annelerin, emzirme öz-yeterlilik puan ortalamaları daha iyi düzeyde olduğu saptanmıştır. Literatürde annenin emzirme öz-yeterlilik düzeyinin yüksek olmasının emzirmeyi devam ettirme davranışı üzerinde çok etkili olduğu vurgulanmaktadır ^(2,5,10,14). Emzirme öz-yeterliliği düşük olan annelerin çocuklarını doğumdan sonra tavsiye edilen süreden çok daha kısa sürede süttten kestiği, buna karşılık emzirme öz-yeterliliği yüksek olan annelerin emzirmeyi başlatma ve sürdürme konusunda daha az sorun yaşadıkları belirtilmektedir ⁽¹⁵⁾. O'Campo ve ark. ⁽⁵⁾ yaptıkları çalışmada emzirmeyi etkileyen sosyodemografik, psikolojik değişkenleri değerlendirmişler ve özellikle emzirme sonuçları için en güçlü etkenin annenin öz-yeterlilik algısının olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuçlar bebeğin sağlık durumunun emzirme öz-yeterlilik ve emzirme davranışlarının sürekliliği açısından önemli olduğunu göstermektedir.

Üniversite mezunu olan (59.0±12.08) ve ekonomik durumunu iyi olarak değerlendiren (56.74±8.18) annelerin emzirme öz-yeterlilik puan ortalamaları diğer annelere göre daha yüksek bulunmuş ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (p<0.05) (Tablo 1). Tokat ve Okumuş ⁽¹¹⁾ çalışmasında eğitim ve ekonomik durumu daha düşük olan gebe ya da annelerin emzirme öz-yeterlilik puanı düşük bulunmuştur. Dennis ⁽¹⁴⁾ yaptığı bir çalışmada eğitim ve ekonomik düzeyi düşük olan annelerin daha az emzirdiklerini belirtmiştir. Çalışmada bu

Tablo 1. Annelerin sosyo-demografik ve emzirme ile ilgili özellikleri ile emzirme öz-yeterliliklerinin karşılaştırması.

Sosyo-demografik ve emzirme ile ilgili özellikler	Sayı	Yüzde	Emzirme öz-yeterlilik x̄±ss	Test ve önemlilik
Çocuğun sağlık durumu				
Sağlıklı	62	49.6	55.48±9.87	t: 2.026
Hasta	63	50.4	52.25±7.85	p: 0.045
Çocuk cinsiyeti				
Kız	52	41.6	54.11±11.31	t: 0.270
Erkek	73	58.4	53.67±7.03	p: 0.787
Annenin Eğitim Durumu				
Okuryazar değil	17	13.6	49.47±12.08	
İlköğretim	68	54.4	54.48±8.25	
Lise	24	19.2	51.75±7.06	KW: 7.363
Üniversite	16	12.8	59.00±12.08	p: 0.025
Annenin Çalışma Durumu				
Çalışan	13	10.4	56.84±8.40	U: 583.00
Çalışmayan	112	89.6	53.50±9.06	p: 0.239
Ekonomik Durum				
İyi	39	31.2	56.74±8.18	
Orta	77	61.6	52.41±9.57	KW: 7.282
Kötü	9	7.2	53.66±3.50	p: 0.026
Gebeliğin Planlanma Durumu				
Planlı	100	80.0	53.75±8.29	U: 1136.0
Plansız	25	20.0	54.28±11.84	p: 0.480
Çocuk Sayısı				
Tek çocuk	44	35.2	52.43±8.35	
2 çocuk	37	29.6	55.54±8.25	F: 1.197
3 ve üzeri	44	35.2	53.86±10.16	p: 0.306
Doğum Şekli				
Normal	76	60.8	53.27±9.50	t: -0.894
Sezaryen	49	39.2	54.75±8.22	p: 0.373
Annenin Emzirme Deneyimi				
Var	81	64.8	54.85±9.14	t: 1.687
Yok	44	35.2	52.02±8.59	p: 0.094
Annenin Emzirme Eğitimi				
Alan	55	44.0	54.58±8.29	t: 0.796
Almayan	70	56.0	53.28±9.57	p: 0.428
Emzirme zamanı				
Hemen sonra	56	44.8	55.32±9.86	
1 saat içinde	36	28.8	52.55±7.02	F: 1.352
1 saatten fazla	33	26.4	52.78±9.35	p: 0.263
Bebeğin Beslenme Şekli				
Anne sütü	106	84.8	55.10±7.69	
Mama	8	6.4	38.87±12.76	KW: 12.623
Karışık	11	8.8	52.72±8.69	p: 0.002
Bebeğin Ek Besin Alma Durumu				
Alan	28	22.4	50.39±12.73	U: 1121.5
Almayan	97	77.6	54.85±7.4	p: 0.159
Annenin Yardım Alma Durumu				
Alan	38	30.4	56.78±8.98	t: 2.450
Almayan	87	69.6	52.57±8.78	p: 0.016

Postpartum Emzirme Öz-Yeterlilik Ölçeği

Emzirmek ile ilişkin kendinize ne kadar güvendiğinizi en iyi açıklayan ifadeyi bu cümlelerin her biri için seçiniz. Sizin hislerinize en yakın olan numarayı yuvarlak içine alarak yanıtlayınız. Doğru veya yanlış yanıt yoktur.

1-Hiç emin değilim 2-Çok emin değilim 3-Bazen eminim 4-Eminim 5-Çok eminim

1.Bebeğimin yeterli süt alıp almadığını her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5
2.Diğer işlerde olduğu gibi emzirmede de her zaman başarılı olabilirim.	1	2	3	4	5
3.Bebeğimi ek olarak mama vermeden her zaman emzirebilirim.	1	2	3	4	5
4.Emzirme boyunca bebeğimin memeyi uygun bir şekilde kavramasını her zaman sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
5.Emzirmeyi her zaman beni memnun edecek şekilde yürütebilirim.	1	2	3	4	5
6.Ağlasa bile bebeğimi her zaman emzirebilirim.	1	2	3	4	5
7.Emzirmek konusunda her zaman istekliyim.	1	2	3	4	5
8.Ailemin yanında bebeğimi her zaman rahatlıkla emzirebilirim.	1	2	3	4	5
9.Emzirmekten her zaman memnuniyet duyuyorum.	1	2	3	4	5
10.Emzirmenin zaman alıcı olması benim açımdan hiçbir zaman sorun olmaz.	1	2	3	4	5
11.Diğer memeye geçmeden önce bebeğimi ilk verdiğim memeden ayırabilirim.	1	2	3	4	5
12.Her öğünde bebeğimi anne sütüyle besleyebilirim.	1	2	3	4	5
13.Bebeğimin emme isteğini her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5
14.Bebeğimin emmeyi bitirmek istediğini her zaman anlayabilirim.	1	2	3	4	5

sonuçlara paralel olarak yüksek eğitime ve iyi ekonomik duruma sahip olan annelerin emzirme öz-yeterlilikleri puan ortalaması daha yüksek bulunmuştur. Çalışmanın sonuçları bu iki çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Bebeğini sadece anne sütü ile besleyen (55.10±7.69) ve doğum sonu emzirme ve bebek bakımı konusunda uygun yardım alan (56.78±8.98) annelerin emzirme öz-yeterlilik puan ortalamaların diğer gruplara göre yüksek olup, istatistiksel olarak aralarındaki fark önemli bulunmuştur (p<0.05) (Tablo 1). Birçok çalışma emzirme konusunda yapılan eğitimlerin annelerin emzirme istekleri üzerinde olumlu etkisi olduğunu ve modifiye edilebilir bir algı olan emzirme öz-yeterliliğin eğitimsel müdahalelerle yükseltilebileceğini vurgulamaktadır (10,14,16-18). Dodd'un (19) yaptığı çalışmada hasta ve prematüre bebeği olan annelere bilgi verilerek rehberlik yapılmış ve bu sayede annelerin daha başarılı bir emzirme dönemi geçirdikleri belirlenmiştir. Çalışmada bebeğini yalnızca anne sütü ile besleyen ve doğum sonu emzirme ve bebek bakımı konusunda uygun yardım alan annelerin emzirme öz-yeterlilik puan ortalamaları yüksek bulunmuştur. Hasta bebeğe sahip olma, bebekten fiziksel ve duygusal olarak ayrı olma anneler için büyük bir stres kaynağıdır ve emzirmenin etkin olarak sürdürülmesini etkilemektedir (15). Anne sütü ve doğum sonu emzirme konusunda bilgi alma annelerin emzirmeye yönelik tutumlarını olumlu yönde etkileyecektir. Anneye ne kadar iyi eğitim ve destek sağlanırsa emzirme davranışlarında ve anne sütüne verilen önemin artırılmasında o derece etkili olabileceği düşünülmektedir.

Çocuğun cinsiyeti, annenin çalışma durumu, gebeliğin planlanma durumu, çocuk sayısı, doğum şekli, annenin daha önceki emzirme deneyimi, annenin emzirme eğitimi alma durumu ve bebeğini emzirmeye başlama zamanı gibi durumlar ile annelerin emzirme öz-yeterlilik düzeyleri arasındaki fark önemli bulunmamıştır (p>0.05).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma hasta bebeğe sahip olan annelerin emzirme konusunda öz-yeterliliklerinin daha düşük olduğunu göstermiştir. Emzirme öz-yeterliliği düşük olan annelerin bebeklerinin büyüme ve gelişmelerinin hemşireler tarafından yakından izlenmesi, hemşireler tarafından özellikle hasta bebeğe sahip ebeveynlerin gereksinimlerini karşılayacak eğitim programlarının düzenlenmesi ve ebeveynlere yönelik destek gruplarının oluşturulması gerekmektedir. Emzirme öz-yeterlilik algısını güçlendirecek eğitimlere antenatal dönemde başlanması ve hemşirelerin bu durumun farkında olup, bu gruba karşı daha duyarlı olmaları ve daha yoğun eğitim yapmaları önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Schwarzer R, Fuchs R. Self-efficacy and health behaviors. To appear in: Conner M, Norman P. Predicting Health Behavior: Research and Practice with Social Cognition Models. Buckingham: Open University Press. 1995. trochim.human.cornell.edu/gallery/walkley/selfeff.htm - 20k -
2. Dennis CL. Theoretical underpinnings of breast-feeding confidence: A self-efficacy framework. *Journal of Human Lactation* 1999;15:195-201. <http://dx.doi.org/10.1177/089033449901500303>
3. Dennis CL, Faux S. Development and psychometric testing of breastfeeding self - efficacy scale. *Research in Nursing and Health* 1999;22:399-409. [http://dx.doi.org/10.1002/\(SICI\)1098-240X\(199910\)22:5<399::AID-NUR6>3.0.CO;2-4](http://dx.doi.org/10.1002/(SICI)1098-240X(199910)22:5<399::AID-NUR6>3.0.CO;2-4)
4. Wutke K, Dennis CL. The reliability and validity of the Polish version of the Breastfeeding Self-Efficacy Scale-Short Form: translation and psychometric assessment. *International Journal of Nursing Studies* 2007;44(8):1439-1446. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2006.08.001>
5. O'Campo P, Faden RR, Gielen AC, et al. Prenatal factors associated with breastfeeding duration: recommendations for prenatal interventions. *Birth* 1992;19:195-201. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1523-536X.1992.tb00402.x>
6. Blyth R, Creedy D, Dennis CL. Effect of maternal confidence on breastfeeding duration: an application of breastfeeding self-efficacy theory. *Birth* 2002;29:278-284. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1523-536X.2002.00202.x>
7. Çakmak H, Kuşuoğlu S. Comparison of the breastfeeding patterns of mothers who delivered their babies per vagina and via cesarean section: An observational study using the LATCH breastfeeding charting system. *International Journal of Nursing Studies* 2007;44:1128-1137. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2006.04.018>
8. Fowlie PW, McHaffie H. Supporting parents in the neonatal unit. *BMJ* 2004; 329:1336-1338 <http://digitalcommons.uri.edu/dissertations/AAI9707172>, 8

Mayıs 2013

9. Moore KA, Coker K, Du Buisson AB, Swett, B, Edwards, WH. Implementing potentially better practices for improving family-centered care in neonatal intensive care units: successes and challenges. *Pediatrics* 2003;111:450-460.
10. Dennis CL. Breastfeeding self efficacy scale: psychometric assessment of the short form. *Journal of Obstetric, Gynecologic and Neonatal Nursing* 2003;32:734-743. <http://dx.doi.org/10.1177/0884217503258459>
11. Tokat MA, Okumuş H. Antenatal dönemde verilen eğitimin emzirme öz-yeterlilik algısına ve emzirme başarısına etkisi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi* 2013;10:21-29.
12. Barnes CR, Adamson-Macedo EN. Perceived Parenting Self-Efficacy (PMPS-E) of mothers who are breastfeeding hospitalised preterm neonates. *Neuro Endocrinol Lett* 2004;1:95-102.
13. Küçüköğlü S. Düşük doğum ağırlıklı bebeklerin annelerine verilen doğal beslenme eğitiminin annelerin emzirme öz-yeterlilik düzeyi, emzirme başarısı ve bebeğin büyümesine etkisi, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum, 2011
14. Dennis CL. Breastfeeding initiation and duration: a 1990-2000 literature review. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs* 2002;31:12-32. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1552-6909.2002.tb00019.x>
15. Campbell SH. "Breastfeeding self-efficacy: The effects of a breastfeeding promotion nursing intervention" ETD Collection for University of Rhode Island. 1996; Paper AAI9707172 (Çevrimiçi)
16. Ryser FG. Breastfeeding attitudes, intention and initiation in low-income women: the effect of the best start program. *J Hum Lact* 2004;20:300-305. <http://dx.doi.org/10.1177/0890334404266985>
17. Racine EF, Frick KD, Strobino D, Carpenter LM, Milligan R, Pugh LC. How motivation influences breastfeeding duration among low-income women. *J Hum Lact* 2009;25:173-181. <http://dx.doi.org/10.1177/0890334408328129>
18. Wilhelm SL, Stepans MB, Hertzog M, Rodehorst TK, Gardner P. Motivational interviewing to promote sustained breastfeeding. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs* 2006;35:340-348. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1552-6909.2006.00046.x>
19. Dodd VL. Implications of kangaroo car efor growth and development in preterm infants. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs* 2005;34:218-232. <http://dx.doi.org/10.1177/0884217505274698>